

DAVULCU HULUSİ
AMCAYA RAHMET
DİLİYORUZ

Yeniğün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

9 BİN YILLIK DELİKANLI
ÇUMRA

CİLT: 3 • SAYI: 10

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA :
SADIK GÖKCE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖKCE

30 MART 2024 CUMARTESİ

**RAMAZANINIZ
KUTLU OLSUN**

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ
- ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

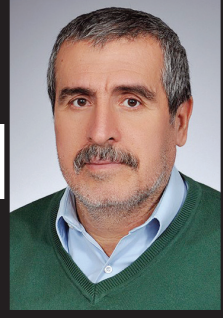
- RAMAZAN HATIRASI
- **SADIK GÖKCE**
- ÇANAKKALE'DE-ŞİİR
- **AHMET GÖK**
- ÇOCUKLUĞUMUN
- APA'SINDA RAMAZAN
- **METİN EREN**
- İFTARDA İĞDE
- DALLARI ASARDIK
- AYNAYA
- **ELİFE YILMAZ MISRAL**
- ÖR BENİ-ŞİİR
- **OSMAN BALTACI**
- ÇOCUKLUĞUMUN
- RAMAZANLARI...
- **MUSTAFA YAVUZ**
- **ÇOLAK**
- RAMAZAN'IN TADI,
- BEREKETİ
- **ANUŞ GÖKCE**
- TÜRKÇE'NİN
- ALPERENLERİNE
- SELAM-ŞİİR
- **ANUŞ GÖKCE**

RAMAZAN
HATIRASI

Bir Ra-
m a z a n
ayı daha
geçiyor ömrü-
müzden. Bu ge-
çirdiğimiz ka-

**SADIK
GÖKCE**

sadikgokce@hotmail.com

çınıncı Ramazan? Şöyle kabaca bir hesap yapıyorum da... İlk Orucumu İlk Okul birinci sınıfta tutmaya başlamışım. Yani 1971 yılında...

Şimdi elli dördüncü Orucunu tutuyorum hayatımın. Yani yarım asırdan fazla bir zaman geçmiş. Her mevsimde ve her ayda ve yılın her gününde Oruç tutmuşum.

Şimdi hafızamı yokluyorum hangi seneler aklımda kalmış diye?

İlk tuttuğum Oruçlar aklıma geliyor. Demek ki hayattaki ilk denemeler, ilk tecrübeler kolay kolay unutulmuyor. İnsanın hafızasına kazanıyor. Belki de yaşlanmaya gidişin bir alametidir bu geriye dönük hatırlamalar...

Çocukluğumda Çumra beş altı bin nüfuslu küçük bir yerleşim yeri idi. Tabii ki bu değerlendirme şu an için. O zamanlar bizim için çok büyük, bir ucundan diğer ucuna gitmek bir hayli çaba gerektiren bir yerleşim yeri idi... Şimdi ise hemen hemen Okçu Mahallesi beş bin nüfusa sahip.

İşte ilk Oruç tutmaya başladığım o Ramazanlar geldi aklıma. Şöyle bir maziye gidip şimdi hatırlayabildiğim o zaman ki hatıra ve duygularımı paylaşmak istedim sizlerle...

Evimiz Baraj Mahallesinde idi. Dört yüz metre karelik bir arsa içerisinde iki oda bir de girişten ibaretti. Sonra babam bir oda daha ilave etti oda sayımız üçe çıktı. Bir de mutfagımız vardı. Mutfak evden ayrı müstakil idi. Kış gelinceye kadar yeme, içme ve oturma işlerini yapmak için mutfak kullanılırdı. Evin odaları kışın soba kurulacağı zaman oturmaya açılırdı. Sair zamanlarda sadece yatmak için kullanılırdı.

Mutfagımızda yufka ekmek yapmak için bir tandır, hemen onun bitişiğinde günlük yemek ve benzeri şeyleri pişirmek için küçük bir ocak vardı. Yufka ve mayalı ekmek pişirmek için ölmez otu, saman ve anız (ekin sapı) kullanılırdı. Diğer ocakta ise tezek yakılırdı.

Ramazan öncesi mahallede yoğun bir faaliyet başlardı. Mahalleli toplanır sıra ile hemen hemen herkese erişte kesilir, yufka açılır ve diğer hazırlıklar yapılırdı. Yani imece usulü ile herkesin işi Ramazan gelmeden bitirilirdi.

Ramazan geldi ve ilk sahur (o dönemlerde sahur tabiri kullanılmaz "Er ekmeği" denilirdi.) hazırlıkları başlardı. Bu hazırlıklarla beraber ilk teravih heyecanı sarardı biz çocukları... Akşam yemeğini yer yemez hemen abdestimizi alır sokağa fırlardık. Çünkü bütün mahalle çocukları aynıysın yapardı. Hemen boş bir arsada toplanır ezan okununcaya kadar oyunumuzu kurardık.

Hangi oyunları oynardık diye şöyle bir düşündüm...

Fırın kızdı oynardık. Uzun eşek oynardık. Kara koyun ak koyuna bindi oynardık. İsmi yanlış hatırlamıyorsam bir de Topal eşek diye bir oyun vardı, onu oynardık. (İsmi yanlış yazdı isem özür dilerim.)

Ezan başlar başlamaz camiye koşardık ama daha camiye girmeden büyükler önümüze çıkar, "Bu kadar koşturmadabdest mi kalır? Abdestinizi tazeleyip öyle gelin." diyerek bizi şadırvana gönderirlerdi. Teravih Namazı sırasında yaptığımız yaramazlıkları burada yazmayacağım.

Teravihten eve dönünce ocakta kaynayan su ile anam çay demlerdi. Rahmetli babam çayı çok severdi. Mutlaka günde dört beş kez evde çay hazırlanırdı. Birkaç bardak çay içtikten sonra yatacağımız odaya çekilirdik bütün kardeşler. Odalarımıza diyemiyorum çünkü dört kardeş tek odada yan yana serilmiş yataklarda yatıyorduk.

Ramazan'ın ilk sahuru yani Er ekmeği... Bugün ki gibi çeşit çeşit menü olmazdı sofrada. Bu yüzden hangisini yiyeceğimiye tereddüde düşmezdik. Tek çeşit menü olurdu sofrada. Genellikle anam yatmadan önce hamur yoğurur mayalanmaya bırakırdı. Sonra erkenden kalkar ocağı yakar ve babamı kaldırırdı. Anam ocakta bazlama yapar, babam da arasına küflü keş koyarak sıkma yapardı. Adam başına üç dört tane hazırlardı. Çay demlenip sıkımlar da hazır olunca

sıra bizi kaldırmaya gelirdi. Hep birlikte sıkma ve çaydan oluşan Er ekmeğini yer ve niyetimizi ederdik. Biz yatarдық. Babam abdestini alır Sabah Namazı için camiye giderdi. İlk okul üçüncü sınıfa başladığım yıl ben de babamla birlikte Sabah Namazı için camiye gitmeye başladım. Müezzinliği de bana yaptırırldı büyüklerim. Bu çok hoşuma giderdi... Bazı günlerde Er ekmeği menüsü değişirdi. Anam koca bir tencere ile erişte haşlardı. Sonra bunun üzerine tereyağı dökerdi. Bir de üzerine şöyle küflü keş serpildi mi değmeyin keyfimize. Bu menünün yanında ayran veya hoşaf olurdu. Çayı sonra içerdik.

Sabah okul vakti değilse bize dokunmazlardı. Güneş yükselinceye kadar yatarдық. Sonra kalkıp ufak tefek işlerde yardımcı olurduk eve... İkinci sonrası bir hareketlilik başlardı evde. Anam iftar yemeği hazırlığına başlardı. Tabii bütün yemeklerimiz mutfakta bulunan ocakta veya on altı kiloluk tenekelerden yapılmış maltızlarla bahçede yapılırdı. Her ikisinde de tezek yakılırdı.

Her Ramazan babam iki üç kez pide yaptırırdı. Keşli pide...

Babam, keş (genellikle küflü olanını tercih ederdi), soğan ve domatesten müteşekkil bir iç hazırlar ve beni de yanına alarak çarşıya giderdik. Atatürk İlk Okulu'nun yanında etliekmekci Baki Usta vardı. Buraya malzemeyi bırakır ve beklerdik. Pidemiz çıkınca da alır eve

dönerdik. Bazen de babam evden birkaç yumurta alarak pide yaptırmaya giderdi Baki Ustaya. Bu pidelerin kokusu şu anda bu satırları yazarken bile burnumda tütüyor.

Babamın bir adeti vardı... İftar vakti en az beş dakika önce aile tam kadro sofraya başında toplanmak zorundaydı. Mazeret kabul etmez, sofraya başında ezanı beklemenin ayrı bir fazileti olduğunu söylerdi. Bizler bu adeti bu teknoloji çağında uygulayamadık. Bazen trafiğe takılıp iftar sofrasına beş on dakika sonra dahil olabildik.

Bizim nesil Çumra'da Ramazan hatıralarını yazarken Davulcu Hulusi amcamı yazmazsa anlatım eksik kalır. Hulusi amca Çumra'nın davulcusu idi... Aynı zamanda benim de okuduğum Atatürk İlk Okulu'nun hademesiydi. Sevecen ve güler yüzlü bir amca olarak yer etmiş hafızamda. Hulusi amca Ramazan geceleri sokak sokak gezer bütün Çumra'yı uyandırır. Buradan kendisine Allah'tan rahmet diliyorum.

Kışa gelen Ramazan aylarını buradan

yazmayacağım. Çünkü o dönemlerde yatılı okulda idim. Her Ramazan öncesi sahura kalkacakların listesi hazırlanır yemek miktarı ona göre ayarlanırdı. Oruç tutacak olanlara sahur yemeği hazırlanır, tutmayanlar içinse kahvaltı ve öğle yemeği çıkardı.

Yaşadığım bütün bu heyecanları çocuklarıma da yaşatmaya çalıştım. Milletimize özgü olan Ramazan adet ve geleneklerini uygulamaya çalıştım. Onlar bundan ne kadar zevk aldılar bilemiyorum. Belki ilerleyen zamanda onlar da bizim yaşımıza geldiklerinde çocuklarına ve torunlarına bu hatıralarını aktarırlar.

Bu konuda yazılacak çok hatıra var ama bazen insan hüzünleniyor bunları anlatırken. Bu konu da benim özelim olsun diyor anlatmaktan vaz geçiyor.

İnşallah şimdiki çocuklar ve gelecek nesiller de kendi hatıralarını biriktirip bir sonraki nesille paylaşır.

Bu yazımı okuyan bütün hemşerilerim için Ramazan ayının hayırlara vesile olmasını diliyorum, şimdiden Şeker Bayramlarını kutluyorum.

ÇANAKKALE'DE

Mermiler buz tuttu silahlar sustu
On sekiz Mart günü Çanakkale'de
Yeni çağ açıldı yeni bir muştu
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

İngiliz, Fransız TÜRK düşmanları
Dağlar taşlar görse tanır onları
Tamda o gün idi geldi sonları
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

Boğazın suları maviye dönmüş
Dumanlar kaybolmuş ateşler sönmüş
Sevinç göz yaşları yanakta donmuş
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

Haykırdık dünyaya tek ses tek nefes
TÜRK'le uğraşanda kalmadı heves
Ta arşa ulaştı topraktan o ses
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

Hilal kucakladı gökte yıldızı
Durdu kan akışı kalmadı sızı
Bir çift mavi gözlü söyledi sözü
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

Ne masal ne öykü ne de hikaye
Şehitler orada almıştı paye

AHMET GÖK

Geçilmez yazıldı boğazda koya
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

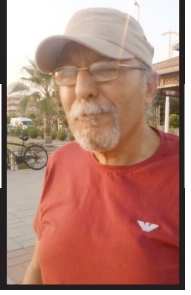
Dersini almıştı cehlin askeri
Ardına bakmadan dönmüştü geri
Gülücük saçmıştı mavi suları
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

Boşa dönmemişti kağrı tekeri
Bize yurt kalmıştı ölümden geri
Tarih yazdı tarih TÜRK'ÜN askeri
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

Gök Ahmet gördükçe nazlı hilali
Daha ne söylesin dönmüyor dili
Allah galip etti kutlu nesili
On sekiz Mart günü Çanakkale'de

18.03.2023

ÇOCUKLUĞUMUN RAMAZANLARI

**METİN
EREN**

Dört beş yaşlarındayken büyüklerin kendi aralarında "oruç tutmak" diye bir şeyden bahsettiklerini duyardım. Çocuk aklımla söyle düşünürdüm: Oruç elle tutulan bir şey olmalıydı. Canlı bir varlıktı herhalde. İnsan gibi, kuş gibi bir şey. Bir gün babama sordum. Anlatmaya çalıştı ama hiçbir şey anlamadım. Demek ki anlamam için biraz daha büyümem, yaşayarak öğrenmem gerekliymiş.

İlk sahura kalktığım zaman yedi sekiz yaşlarındaydım. Kuzine sobamız gürül gürül yanıyordu. Annem yumuşak bir sesle uyandırdı beni. Akşamdan konuştuğumuz için hiç mırın kırın etmedim. Sadece uyuklu gözlerimi ovuşturmakla yetindim. Oda küçük olduğu için, yemek sinisine yer açmak için olacak, yattığım yer yatağı kıvrılmıştı. İki kardeşimden biri toprak damlı odamızın ağaç kirişlerinden birisinin üzerindeki demir halkalara asılmış salıncakta, diğeri de pencere kenarına konulmuş iki minderden oluşturulmuş yatakta mışıl mışıl uyuyorlardı.

Sofraya otururken gümbür gümbür bir sesle irkildim. Boş bulunmuşum demek ki. Ramazan davulunun sesiymiş meğer. Erişte vardı sofrada. Arkasından üzüm, kayısı ve erikten oluşan bir hoşaf geldi. Kuzinenin üzerinde bir güğüm, bir ibrik bir de çaydanlık vardı. Anladığım kadarıyla annem herkesten erken kalkmış, mutfakta yemeği ve çayı hazırlamış, çaydanlığı da demlenmesi için kuzinenin üzerine koymuştu.

Yemek bitti. Alelacele çaylarımızı içtik. Annem sofrayı topladıktan sonra, kenardaki muşambanın üzerine leğen koydu. İbrikteki suyu önce babamın sonra da benim ellerime döktü. Elimizi ağzımızı iyice sabunlayıp yıkadık. Çünkü bahçemizde çeşme yoktu o zamanlar. Kullanma suyu bahçedeki kuyudan, halatın ucuna bağlanmış bir kovayla çekiliyordu. Boş kovanın kuyu suyunun içine atılması, o anda metal kovanın suya çarpması nedeniyle çıkan ses halâ kulaklarımda. İçme suyu ise tren istasyonunun yanındaki depodan

ev kadınları tarafından testilerle taşınıyordu. Bir ara ışıklar yandı söndü. "Biraz sonra ışıklar kesilecek, onun ilk işareti" dedi babam. Annem silmekte olduğu idare lambasının şişesini takmadan önce, lambanın fitilini ateşledi. Duvardaki çiviye astı. Işığın bir kez daha yanıp söndüğünü gördüm. Babam "Bu son işaret" dedi. "İmsak kesilmek üzere." Annem babama, bana ve kendisine giriş kapısının hemen yanındaki testiden birer bardak su getirdi. Önceden anlaşmıştık çünkü. Öğleye kadar da olsa ne bir şey yiyecek ne de bir şey içecektim... Kendileri akşam ezanına kadar aç ve susuz kalacaklardı. Dinsel anlamı dışında orucun anlamını ilk öğrenişimdi bu.

Annem yer açılınsı diye kıvrılan yatağı açtı. Yerime yatmamı istedi. Yorganı üstüme iyice örttü. Işıklar kesildi. Odayı idare lambasının ışığı doldurdu. Loş bir karanlık çöktü içeriye. İmsak kesilmesinin ne demek olduğunu önceki akşam anlatmışlardı ama ışıkların neden kesildiğini sabah kalktığымda öğrenecektim. O dönemin Çumra'sında, elektrik, santral denilen bir yerden veriliyordu. Her gece on ikide kesilmiş. Ama ramazan günlerine özel, sahur vaktinde, santralin elektrik üreten makinesi bir saat süreyle çalıştırılıyordu. Bana bu şekilde anlatıldılar. Daha o yaşlarda mazotla çalışan dizel jeneratörü olduğunu bilemezdim tabii ki.

Aradan bir iki yıl geçtikten sonra, ramazanın ilk günü, ortasında ve sonunda tam oruç tutmaya başlamıştım artık. Sahur yemeğinden sonra oruç için niyet etmeyi, iftar vaktinde ezan okunmasını sabırla beklemeyi, teravîh namazlarını yaşayarak öğrenecek, ilkökul beşten itibaren büyükler gibi tüm ramazan boyunca oruç tutmaya başlayacaktım. Büyüdüğümü hissediyor, büyümenin sevincini yaşıyordum.

Oruç tutmak, biz çocuklar için büyük bir

gurur vesilesiydi. Çünkü oruç tutmayı büyüdüğümüzün göstergesi olarak kabul ederdik. İki çocuğun arasında şöyle bir konuşma geçtiğini hatırlıyorum:

“Oruç musun?”

“Orucum.”

“Göster bakayım dilini!”

Biri dilini çıkarır. Öteki bakar. Beyazlaşmışsa, “doğru” der. Beyazlaşmamışsa, “Hadi oradan yalancı!” deyince, “Oruçtun, değildin!” kavgası başlar aralarında.

Evde anneye naz yapılır.

“Anne iftara ne kadar kaldı? Çok acıktım.”

“Biraz daha sabret oğlum. Bir saat daha sıkıver dişini!”

İftara beş on dakika kalmıştır. Bizim sokağın çocukları elimizde iftarlıklar – iki bisküvi arası lokum, susamlı helva, anne kurabiyesi, kuru incir, çikolata vb.- demiryolunun arkasındaki caminin minaresindeki kandillerin yanmasını bekliyoruz. Bakalım önce kim görecektir. “Kandil yandı!” diye bir ses. Arkasından müezzinin sesi. Ezan okunuyor. İftarlıklardan birer ısırik alındıktan sonra, “Oldu!” çığlıklarıyla eve koşuşturmalar...

Özenle hazırlanmış bir iftar yemeği. Annemin tavada kızarttığı tereyağını, yemek tepsisinin ortasına konulan çorba tasının üzerinde gezdirisi, kahverengiye dönmüş, erimiş tereyağının dalga dalga tasın üzerine yayılışı. Bir yandan uzun olduğu için ikiye bölünmüş ramazan pidesinden – hem de yumurtalı -kopardırken, diğer yandan kaşıkların çorbaya daldırılışı. Annemin “Aman dikkat edin! Üfleye üfleye yiyeğin” uyarılarına aldırmadan kaşığı ağızıma götürdüğüm için, damağımda duyduğum acı...

“Hem de yumurtalı” diyerek vurguladığım pideler ramazan aylarının olmazsa olmazıdır. Hüsamettin’in fırını ve Etliemekçi Baki Pıtır’ın önünde insanlar pide almak için beklerler. Bazılarının ellerinde yumurta olur. Çünkü yumurtalı pide yaptırmak isteyen yumurtaları kendi evinden getirirdi o zamanlar. Şimdi de yapılıyor ama o eski pidelerin tadını bulamıyorum. “Dedemin pidesi” diyorum ben onlara. Bir ara sohbet sırasında, bir arkadaşım Aziziye Camisine yakın bir yer tarif etmiş, üşenmeden oraya kadar gidip almıştım. Gerçekten de eski damak tadımı bulduğumu söyleyebilirim.

İlkokul 3’ten 4’e geçtiğim yazdan başlayarak, ortaokul sonuna kadar beş yaz mahalle mektebine gittim. İlk temel dini bilgilerimi, namazda okuduğum sureleri, Kur’an okumayı öğrendiğim yer, Bardakçı Camisinin bahçesinin içindeki mahalle mektebidir. Niye anlatıyorum bunları? Eee! İftarı yaptık, çayları da içtik. Dışarıda arkadaşlar bekliyorlar. Birlikte teravih namazına gideceğiz. Namaz kılmayı da bir yerlerden öğrenmek gerekli. Orası da mahalle mektebi. Her gün farklı bir camiye gitmek sevap sayılırdı. Çumra’nın belli başlı camileri, Ulu Cami, şimdi adını unuttuğum demiryolunun arkasındaki cami, Bardakçı Cami, Çarşı Camisiydi. Kümbetli Caminin inşaatı yeni bitmişti. Bağlar Mahallesi’nde küçük bir cami daha vardı ama uzak olduğu için pek tercih etmezdik. İşin ibadet yönü ikinci plandaydı çoğumuz için. Bir çeşit eğlenceydi. Bazı çocuklar, büyüklerden azar işitmeyi göze alarak, birbirlerine şaka yapar, kıkır kıkır gülerlerdi.

Yanlış hatırlamıyorsam İlkokul 5’ten itibaren Ramazan ayı boyunca oruç tutmaya başladım. O yaşlar, orucun ibadet olarak anlamını kavramaya başladığım yaşlardı. Sahurdan sonra, yatmadan önce bir dua şeklinde niyet etmeyi öğretilmişti annem:

Ekmek yedim kuruca,

Bir su içtim duruca

Niyet ettim Allah rızası için

Bugün tutacağım oruca

Ne güzel dua değil mi? Türkçenin halk ozanlarından duyduğumuz sesi. Müslümanlığı, onun ibadetini, doğduğu ülkenin tekeline kurtaran bize ait bir dil. Bu noktada sözü Ahmet Hamdi Tanpınar’a bırakmak istiyorum izinizle:

[...] "- Dikkat et halis Müslüman gibi düşünmüyorsun Molla Bey

- Bilâkis tam bir Müslüman gibi düşünüyorum, fakat mücerret bir Müslüman gibi değil de bu şehrin ve etrafında, hülâsa bu memleketin içinde yaşayan bir Müslüman gibi... İki yüzyıl bu memleketin hayatına karışmış yaşayan dedelerimizden bana miras kalmış bir Müslümanlık. Bu Müslümanlık da Tekirdağ karpuzunun, Manisa kavununun, Amasya kayısının, Hacıbekir lokumunun, İtrî bestelerinin, Kandilli yazmasının, Bursa dokumasının hisseleri vardır. Bu Müslümanlığın çehresi, otuz kırk senede, bütün etrafıyla birlikte değişir; ramazan sofrası, cami sebili, Fatih kahveleri, Küçükpazar çarşısı, Divanyolu... Bu Müslümanlığın benim de herkes gibi inandığım akideleri vardır. Fakat onların arkasında kendilerini aydınlatan, mânalarını yapan bütün bir hayat vardır, halk vardır. Asıl sihrini o yapar. O ne medreseden ne tekkeden ne şeyhülislam kapısından ne kazasker konağından gelir; halkın hayatından doğmuştur. Onun içindir ki o hayatın emrindedir, ruhaniyeti onunla beraber yürür, içine Frenk icadı bile girer; fakat manzarası bizim kalır." (Ahmet Hamdi Tanpınar, Mahur Beste).

Arife günlerinden de bahsedeyim biraz. Önceden bayram alışverişine çıkmayan aileler bugünün bir kısmını çarşı pazar dolaşmaya ayırırlar. Günün geri kalanında bayram yemekleri pişirilir, akşamüzeri yağda pesmet – çoğumuzun pişi olarak bildiği- kızartılır, komşulara dağıtılır. Berberlerin çok yoruldukları ama çok kazandıkları bereketli bir gündür arife. Terziler, telaş içinde yetiştirmeye söz verdikleri ceket ve pantolonları bitirme telaşındadırlar. Çıraklar kalfalar, ellerindeki elbiseye damlamasını diye, sık sık alınlarında biriken terlerini silerler. Ayakkabı boyacıları, bir yandan boyacı sandığı üzerine konulmuş müşterinin ayakkabılarını boyarken, göz ucuyla boyanması için getirilmiş ayakkabılara bakarlar, gözleri parlayarak.

Biz çocuklar için ayrı bir eğlencedir bugün. Bayram öncesi ilk mantar tabanmaları patlatılır. Kimisi bahşiş toplayan davulcuların peşine takılmıştır. Bu bahşiş toplama işi, tam bir şenlik havasına dönüşür. Bayrak taşıyan bir gencin arkasından elinde kalın bir sırk tutan başka bir genç yürür. Bir sürü çocuk da

"Fareli Köyün Kavalcısı" misali peşlerine takılmıştır. Bu sıriğin ucuna bez parçasının içine doldurulmuş, top gibi bir şey asılıdır. Hediye verilmiş, renk renk kumaşlar, örtüler ve havlularla doludur üstü. İki veya üç davulcu vardır. Biri si bizim okulun hademesi Hulusi amca. Kendisine özgü trampetten biraz daha büyükçe bir davulu hareketli ritimlerle döver. Bir de aşka geldi mi, değmeyin gitsin. Bir Konyalı türküsü döktürür. Kendisi de söylediği türküyü eşlik eder. Diğeri de göçmenlerden Davulcu Ali. Güzel maniler söyleyerek evlerin kapılarında durur. Yeri geldi, o manilerin birkaçını buraya alayım:

İşte geldim yapınıza
Selam verdim hepinize
Selamımı almazsanız
Daha gelmem kapınıza

Eski cami direk ister
Söylemeye yürek ister
Benim karnım toktur ama
Arkadaşım börek ister
Ertesi sabah erkenden kalkılır. Bayrama kavuşmanın sevinci okunur yüzlerinde. Başkalarını bilmiyorum ama ben sevinç yanında bir heyecan duyardım. Ya şaşırırsam? Çünkü çocuklar bir yandan namaz kılarken bir yandan da arkadaşlarını izlerler. Şaşırırsa da namazdan sonra dalga geçip kızdırsam diye. O yüzden imamın tarifini çok dikkatli bir şekilde dinledikten sonra, şaşırılmamak için namaz sırasında göz ucuyla büyüklerden birinin hareketlerini takip ederdim. Namaz bittikten sonra da derin bir "oh" çekerdim.

Camiden neşe içinde koşarak eve dönlür. Anneler mükellef bir bayram sofrası hazırlamıştır. Büyükler cami içindeki bayramlaşmaya katıldıkları için, sabırsızlıkla onların gelmesi beklenir. Akrabalar da katıldıkları için, bayram sofraları kalabalık olur. Küçük sini yeterli olmadığı için, ayaklı bir tahta sofranın çevresine oturulur. Sığışmak mesele. O yüzden yayılarak değil de bir dizin gireceği şekilde yan oturulur. Osman amcam "asker oturuşu" derdi, bu şekildeki oturuşa. Gülüş cümbüş yemek yenilir. Bitince yemek duası okuma görevi bana verilmiştir. Dua bittikten sonra tepside kalan son tatlılar da yenir. Güzel bir bayram sabahı başlamıştır artık.

İFTARDA İĞDE DALLARI ASARDIK AYNAYA

**ELİFE YILMAZ
MİSRAL**

Hoş geldin 11 ayın sultanı Ramazan; hoş geldin, bu günlere yeniden erişebilmenin mutluluğu ve şükürüyle...

Hiç kış geçirmeden girdiğimiz mart ayı, meyve ağaçlarının çiçeklerinin erken açmasına sebep olunca; vakit de mübarek ramazan ayı olunca bu yılda iğdeler erken açar mı diye sordum içten içe geçmiş yılların anılarını yaşayabilme arzusuyla, bir yanım çok isteyip, bir yanım hiç istemese de...

Çumra'da kanal boylarının, duvar diplerinin sahibi deli iğdelerdi suyu bol olan Çarşamba Çayı'nın delice akıp mahalle aralarına yayıldığı yıllarda. Mayıs geldi mi sokaklar iğde kokar, küçük ellerimizle zor bela kırdığımız sarı çiçekli dalları koparır evin girişindeki aynaya asardık. O günlerdeki sokakların sahibi arkadaşlarımızla; hele aylardan ramazan ayı ise o koku akşam kadar tutulmuş orucun, sanki cennetten gelmiş kokuları gibi mükafat olurdu... Tam da baharın bitimine denk gelmiş ramazan ayının oruçla yeni tanıştığımız günlerin kokusuydu o; Baraj Mahallesinin tüm sokaklarında.

Henüz çocuğuz, yanı sıra oruca teşvik edilmişiz, ilk oruçlarımızı tutuyoruz. İftar zamanını da her açıdan büyük bir heyecanla

bekliyoruz, tek sebebin açlık olmadığı. Daha iftar vakti çok sorumluluğumuzun olmadığı yıllar ve zamanı geçirmek için en iyi yapılacak şeylerden birisi Baraj Mahallesi Çiftlik sokaktaki evimizin köşe başlarıydı...

Artık akşamın serinliği çökmeye başladığında ve oruçlu halin bile oyuna dönüşürdüğü o anlarda; evimizin karşısındaki Seyyarcıların evinin köşesindeki büyümüş ama nerdeyse hiç büyümemiş gibi görünen iğdelerin aralarında, altında, dallarında oynanan oyunların devamında genzi yakan o şekersi kokuyu evimize, salonumuza taşımak istiyoruz. Çoğumuz annemizin çeyizinden kalma üstü tavus kuşlu aynanın köşesinde yer almak üzere, çiçekleri en yoğun dalları koparır evin yolunu tutardık, ezanı beklerlerken o kokunun rüzgârı burnumuzda essin; sabırla, inançla beklenen iftar vakti güzel kokulara boşulsun diye...

Oruç ayının susuzluğuna, açlığa, sabırsızlığa karşı verilen mücadelesinin yanında, iftar vaktinin o anlamlı halleri doyumsuzdu. Topluca sininin başına oturacak olma-

nın sevinci, evden yayılan yemek ve salatının taze sebze ve arada alınan pidenin kokusu.

Karımlar doyduktan sonra kana kana içilen sular, aceleyle içilen çaylardan sonra babamın gözünün içine bakardık bir an önce teraviye gitmesi için. O gitsin ki biz, mahallenin çocuklarıyla sokağa atalım kendimizi ve artık suya kanmış bir enerjiyle yarım kalan oyunlarımız o günlük son bulsun.

Teravi Namazının olabildiğince uzun sürmesini dileyerek sokaklardayız ve namazı hızlı kaldıran hocalardan da hoşlanmıyoruz, çünkü bu oyunlarımızın erken sona ereceğini gösteriyordu.

Derken Teravi Namazını eda etmiş ilk baba uzaktan görününce bizler sanki hiç kapı önlerine çıkmamış gibi evlerimize girer, ayınanin kösesine asılmış iğde dalları tatlı kokusuyla günün özetini gözlerimizin önüne sererek bizlere 'hoş geldin' derdi. Bizler de salonumuzun köşesindeki minderlerde, aile sıcaklığının her yere sindiği yerlerimizi alırdık.

Artık içimizde sahur telaşı olurdu. Eğer ertesi gün okul yoksa o vakte kadar oturmak kadar tatlı bir duygu yoktu tam da o zamanlar. Dededen kalma çalar saatin alarına hiç sektirmeden kalkan annemin; ablalarımla birlikte hepimize kalkın talimatıyla başlayan telaş. Uykunun en tatlı yerinde kalkmanın verdiği mahmur hallerle, birkaç saat önce yaşanmış oyun dolu tatlı anlar unutulmuşçasına o yaş için eziyet olduğu düşünülen saatlerde...

Artık sahur hazırlığı için aşağı mutfaklara doğru yol alınırdu ekmek yapmak için.

Özellikle biz yani Yörükler yıllarca kültür ve yaşam şekilleri sebebiyle o an ki ihtiyaçları kadar yaparlarmış ekmeklerini. Bir şekilde annemde o geleneği bilmeden sürdürürcesine her gece sadece sahurda yiyeceğimiz kadar ekmek yapardı. Ekmek dediysen bizlerin sahurunda olmaz ise olmazları yapılırdı. En çok kaymak ve süzme yoğurdun karıştırılmasıyla yapılan bükme yanı sıra bezdirme ya da sermeç yapılır, yine annemin elleriyle yaptığı mis gibi tereyağ ile yağlanırdı. Aşağı mutfaktan yukarıya çıkarılan sıcak ekmekler ve koca yemek sininin etrafında toplanan kalabalık ev halkıyla, tatlı uykuyla karışık ailenle olmanın şeker gibi tadında sahur yemeği yenirdi. Yine çay faslının ardından ezanın olabildiğince geç okunmasını dileyen çocuk yüreklerimizle...

Rahmetli ebem siyah beyaz ayırt edilene kadar yenip içilebilir dediği için evin perdelerini arada bir aralar, elimize aldığımız siyah ve beyaz makarayı sokağın karanlığına tutardık; henüz su içme vaktimiz var mı diyerek...

Ve saba makamında okunan sabah ezanıyla birlikte hissedilen o müthiş huşu ve teslimiyet duygusuyla; inançla yaşanacak ve çocukça tadı çıkartılacak bir gün için daha başlarımızı yün yastıklarımıza gömerek uykuya dalardık.

O günlerin üstünden geçmiş bir 40 yıla rağmen; yaşanmış anların lezzetini hâlâ damağımızda hissederek çok şükür bu yıl da eda etmek, yaşamak nasip mübarek ramazan ayını. Daha nicelerine nasip olması dileğiyle hayırlı ramazanlar, hayırlı bayramlar diliyorum hepimize...

ÖR BENİ

Gönül duvanma astığım sazım
Kalem ellerde örüm örüm ör beni
Can kuşlarına aşçıyan pervazım
Kalem ellerde örüm örüm ör beni

Ey gölgeler dervişi bu naz bu dem
Sendeki zehirdir benim reçetem
Dalgalar kayalara vurur sitem
Kalem ellerde örüm örüm ör beni

Muradı muttasıl vuslatı seçerim
Seni bilmeyen türküyü sökerim

OSMAN BALTACI

Niyaz niyaz terennümüm ya Kerim
Kalem ellerde örüm örüm ör beni

Münadiyim sarhoşuyum bu meyın
Mualla köşküm zülfünü kandilleyin
Meftunum ve keremim sencileyin
Kalem ellerde örüm örüm ör beni
26/03/2024

ÇOCUKLUĞUMUN APA'SINDA RAMAZAN...

**M. YAVUZ
ÇOLAK**

Çocukların saf temiz duyguları, ramazanın manevi iklimine anlam katan, bereketini arttıran bence en değerli rahmet pınarı. Allah'ı razı edenlerin başında çocukları, beli bükülmüş ihtiyaçları, bir de sevdası yolunda kendini yitirmiş mecnunları saysam, doğru bir sıralama olur mu acaba?

Ömrümün en güzel günleri hep çocukluğumda gizli. Her konuda olduğu gibi, rahmet aylarının en müstesna anları 'çocuk ramazanları' bölümü diye ayırdığım zaman tüneline saklı. Ben 1959 model olduğum için daha tesiri geçmemiş, eski ramazanlar diye tabir edilen atmosferi dimağından silinmemiş kuşağın bir neferiyim. Koleksiyonumun en değerli parçası diye düşünüyorum, çocukluk sahur ve iftarlarımı hiç unutmuyorum. Bu sözlerim, günümüz nesline abartılı bir hikâye gibi gelebilir. Nasıl anlasın ki; bugünün şanslı mı, şanssız mı bilemediğim çocukları... Birçoğunun ayaklarının toprağa bile değmediği garip bir çağda yaşıyorlar.

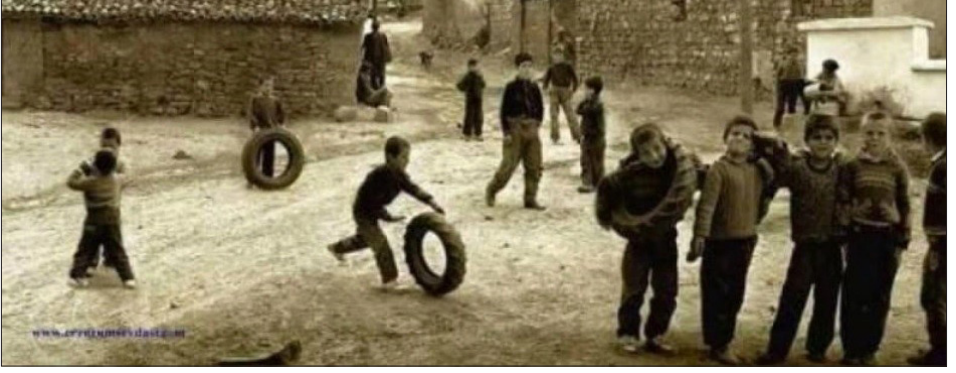
Ramazanlar mı değişti, insanlar mı yahut mübarek ayın ruhuna tat veren ne varsa ne değişti ki, herkes ahhh eski ramazanlar diye hayıflanır?

Köyümde, benim dolu dolu yaşadığım çocukluğumda, sanki aynı evde oturuyormuş gibi herkesin paylaşmayı sevdiği bir hayat vardı. Komşuda pişen bize düşer, bizde olan en uçta kalana kadar giderdi. Sahurun bereketi iftara, iftarın tadı nakış nakış gönüllere akar, bayram sofralarına dolardık. Ekmek tuz hakkı kutsaldı, kimse komşusu açken tok yatmaz, varlıkta yoklukta paylaşılr, Hakk'ın rızası gözetilirdi. Bizim şansımız, uygulamalı bir sistemin içinde yaparak öğrenmemiz olmuştur. Üretilen, tüketilen, paylaşılan her aşamaya dahil edilirdik. Sosyal hayatın küçük ama en önemli parçası olarak hep teşvik edilirdik...

İlk orucumu tuttuğum günden başlayarak, zaman tüneline bir yolculuğa şimdi çıkabiliriz artık. İlkokul bire başladığım seneydi. Yaz aylarının en uzun günleriydi. Bir heyecanla ilk orucuma niyet etmiş, anacığımın orucu nelerin

bozduğunu öğrenmiştim sözde!

"Yutmadığın, boğazından geçmediği sürece orucun bozulmaz" demişti. Sabah ilk iş, ağızda biriken tükürükleri ikide bir dışarı çıkıp kenar bir yerlere tükürüp gelmeye başladım. Öyle bir hal aldı ki durum, giderek sıklaşan bir periyotta içeri dışarı sefer yapmaya, ağız kuruluğuyla baş etmekten zorlanmaya başlamıştım! Şüphelenen anacığım "hayırdır guzum ikide bir neye dışarı gidip geliyorsun, Bi sıkıntın mı var?" deyince; yutma dedin, ben de dışarı tükürüp gelmek için çıkıyorum deyince, telaşlanıp boynuma sarılmıştı... "Ah oğlum, ben yiyecek içecekler için onu söyledim; iyi ki sordum, bak hayatını tehlikeye sokarsın böyle, bozabilirsin bugün orucunu, yarın tutarsın" demişti. Biraz daha dursam, dayanamazsam bozarım olur mu deyip devam etmiş; çok zorlanmama rağmen ilk orucumu tutmayı başarmış, iftara kavuşmuştum... İlk orucum müstesna bir yerde, benim için en değerli hazinem gibidir. Daha sonraki günlerde sahura kalkabilirsem tutuyor, uyandırılmadığım günler için de anemle babama sitem ediyordum. Kıyamıyorlardı belli ki, kardeşlerim benden küçük olduğu için her gün öğleye kadar sabrederlerdi. Çocuk orucunun bu kadar olduğuna inandırmışlardı kendilerini. Sahurun asıl heyecanı biz çocuklar için karanlıkta davulcuğu görebilmektir. Adı davulcu ama çaldığı boş bir teneke olurdu, inanılmaz gürültü çıkarırdı. Mahallenin tüm köpekleri peşinde olur, sözde onu kovalarlardı. Davulcu bazan hızla döner, onların aklını başından alırdı. Köpeklerin çığlık çığlığa kaçtığı sahne çok eğlenceli gelirdi bize. Ay ışığı yoksa karanlık olurdu ortalık. Elektrik yoktu daha köylerde, sokak lambalarının yerine fanus adı verilen; kapalı, üstte tel sapıyla elde taşınan gemici feneriyle yolunu aydınlatırdı insanlar. Davulcuğa sıkma veya börek gibi yi-

yecekler ulaştırılırdı, bir evden ötekine varana kadar tükettirdi, sesin kesilmesinden anlardık. Çırası yanmayan evleri uyandıranı kadar hem teneke çalar hem cevap alana kadar çağrı yapardı. Sahurdan sonraki kısa uyku öyle bir basardı ki, gel de uyandır uyandıra bilirsen... Yazın ekin harman zamanı olduğunda, sıcak çökene kadar çalışmak için sahurda yola düşerdi millet. Gece karanlığına karışan at araba sesleri, ninni gibi gelirdi yatağa sokulan bizlere. Arpalar orakla, buğdaylar ekin makinesiyle işlenirdi. Öğleye kadar orak sallayan, akşama kadar da deyim yerindeyse dumanı tüten o mübarek insanların alın teri emeğiymiş ekmek kokusuna sinen. Sofraların tadına tat katan; kara sabanın, orağın, dirgenin yabanın ürünü helal lokmalardı. Eksilmez artardı, Halil İbrahim bereketi vardı, huzuru topluma yansırı. Nimet te külfet te paylaşılır, fakir fukara, öksüz yetim kollanırdı. İftar sofralarında misafir olmazsa bereketi kaçır derdi ak saçlılar. Geri verin çocukluğumu diyessim gelir hep. İnsan yitirince fark ediyor oyunun bittiğini!

Garabunar bizim köyün en küçük mahallesiymiş, adı telaffuz edilirken, 29 harfin içinde olmayan genizden çıkan bir ses 'n' harfinin yerini alırdı. Yazılışı başka söylenişi bambaşka, masal kahramanı bir yurt köşesi. Herkesin yurdu kendine güzeldir ama benimki bana şiiir de yazdırır; roman da... Küçük bir mescidi vardı; önündeki sundurmada her gün meşveret meclisi kuran büyükler, biz çocukların ulaştırdığı iftarlıklarla orucunu açar, namazı cemaatle kılarlardı. Vakit girdiğinde Arif hocadan işaret alan bir çocuk ezan okurdu. Minaresi olmadığı için, sağ ön köşesinde taş bir sütunun küçük bir masa gibi genişleyen üst kısmında okunurdu sela ve ezanlar.

Küçük adamlar yarıştırdık o taş sütunun üstünde yerimizi almak için. Arif hoca her gün birimizi seçer, hiç kimseyi küstürmezdi. Ezan okuyup sela verenin havası başka olur, büyüklerin övgüsünü alırdı. Teravih namazları günün finali gibi gelirdi hepimize. Çocukluk işte, birkaç rekât sonra ufak ufak muziplikler başlar, arka safta kıkırdaşanlar işi azıtınca ön safta aralara alınırdı. Her iki kişinin arasında bir minik beden secdeye vardığında, biz eğleniyor gibi olsak da ana babalarımızın sevinci huzuru başımız okşanınca anlaşılırdı. Bir gün yetmezdi, iple çekerdik ertesi günü...

Tanrı misafiri dediğimiz, köyümüze yolu düşmüş; bir çerçici veya satıcı da olabilir, yukarı köyler dediğimiz Bozkır Hadim taraflarının insanları akşam yakınsa mahallemizdeki ara odada konuşumuz olurdu. Daha motorize araçlar çok azdı o yıllarda. At arabası ile çerçiciler çok sık gelirdi. Toroslar'dan da meyve sebzesini köfe ve çuvalarla katırlara san günümüzün pazarcı esnafının öncüleri diyebileceğim insanlar uğradı köyüme. Bazen uzun süre kalan kalaycılar gelirdi. Ara oda hayırsever bir büyüğümüz tarafından mescitle birlikte yaptırılıyor 1963 yılında. Ben daha dört yaşındayken faaliyete geçirilmiş. İçinde insanların barınabileceği her türlü demirbaş eşyasıyla birlikte. Bitişikte atların bağlanması için ahır da dahil... akşam odaya bir tanrı misafiri gelmiş ise eğer mahalle faaliyete geçer üç beş haneden birden yemek iletilir, birkaçı da sabah kahvaltısında üstüne düşeni yapardı. Kim olduğunu bile bilmediği, yolu köyümüze düşen herkesi ağırladıkları gibi hayvanlarının yemini samanını bile düşünürlerdi. Ramazan ayında gelenlere de seferilik durumuna göre sahurda sofraya açılırdı. Bir kış günü yoksul,

düşkün, biraz yarı bedensel engelli biri çıkagelmişti mahallemize. Tüm mahalle seferber olup önce perişanlık içindeki giysilerini denkleştirip kılık kıyafetini ayarladılar. Akşam sabah yiyeceğini, yakacağını sıraya koydukları hanelere görev paylaşımı yaparak, kış çıkana kadar baktılar. Kimsesiz olduğunu bildiğimiz bu garip adama 'Aşık' denildiğini hatırlıyorum. Ara odaya evi en yakın hanenin, hepimizin annesi gibi özünden sevdiği mübarek bir insan, Emine anamız vardı. Yaşlıca biriydi, yoksulluk içinde geçti ömrü ama en çok onun gayretiyle ayakta kaldı ara odanın hizmeti. Evliya gibi biriydi Emine ana. Aşığın çamaşırlarını dahi yıkardı, garibin en çok duasını alan o mübarek kadını Allah cennetinde ağırlasın inşallah... Aylarca sonra bir sabah erkenden çıkmış gitmişti Aşık, sırlarla dolu bir garip yolcu olarak kaldı hafızamda...

Hani demiştim ya; biz bir sistemin içinde uygulamalı olarak öğreniyoruz hayatı diye, işte onun için anlattım bunları. Türk Milleti'ni başka milletlerden ayıran en büyük fark, paylaşma duygusunun yüksek olmasıdır diye düşünüyorum. Bir örnek daha vereyim tam yeri gelmişken. Köyümüzün meşhur bir Hatıp Emmisi vardı. Ömrünün son demlerini demans hastası olarak geçirdiği, benim beş altı yaşlarımda olduğum dönemde hep bir yerlere ulaşma telaşı içinde, elinde bastonuyla yaşına

göre çok kıvrak yürürken görürdüm. Heybetli bir adamdı, biraz korku, biraz heyecanla kaçırdık gördüğümüzde... Hanesi, sofrası onun kadar açık insan görmedik diyen büyüklerimizden en sık duyduğum laftı. Cömertliği dillere destan bir adamdı. Eşine ve çocuklarına tembih edermiş, yemeği her gün en büyük kap ne ise onda pişirin, Tanrı misafiri gelirse mahcup olmayalım dermiş. Bunlar 60 senelik hikayedir dostlar. Bu sözleri işittiğim insanların yüzde biri sağdır belki, çoğu toprağın altında, ruhları şad olsun hepsinin. Hatıp Emminin oğlu merhum Enver amca bir sohbetinde; anam rahmetlinin bazı günlerde altı defa sofrayı kurduğunu bilirim demişti. Asla yükçülenmez, babamı mahcup etmezdi derken duygulandığını gördüm. İlk deneme yazılarımı yazmaya başladığım yıllarda, Hatıp Emmiyi oğlundan dinlemek istediğim için ziyaretine gittiğimde duyduklarımı zihnime kaydetmiştim. Çok etkileyiciydi anlattıkları ama bir anısı var ki; Hatıp Emmiyi gözümde gönlümde çok yüce bir noktaya taşımıştı dinlediğimimde... Enver amca konuşurken kelimeleri seçer gibiydi. Sağ elin verdiğini sol elin görmediği bir incelikten bahseden kültürümüze ve inancımıza örnek teşkil eden bir hatırasını paylaşmıştı...

"Babam bir akşam elime bir çuval tutuşturmuş; falan komşuya git, selamımı söyle bu çuvala buğday doldursun,

el ayak çekilince götür falan komşuya teslim et. Kimse görmezse çok iyi olur oğlum demişti. İşin aslı, galender bir komşumuz unu buğdayı neyi varsa bitince gündüz babama halini bildirmiş, bir çuval buğday istemiş. İşin kötüsü bizim ambarın da boşaldığını söyleyememiş babam! Tamam ben akşam Enver'le gönderirim olur mu deyip evine yollamış... Çoğu zaman bizim yiyeceğimiz kalmazdı kilerde. Çevresi geniş, eşi dostu çoktu, kimseye sezdirmeden ambarı doldurur, harmanda öderdi borcunu... Kimseyi boş döndürmezdi rahmetli, Allah onun izinden gitmeyi nasip etsin bize de..." derken sesinin titrediğini, gözlerini benden kaçırmaya çalıştığını fark ettim. Şu inceliğe, şu davranışın yüceliğine ne denir bilmem ki? Kendinde olmadığı halde kapıya gelen muhtaç bir insanı sevindirip, bunu da kimse görmesin duymasın diye geceyi beklemek ve kim olduğunu öğrenemediğim bir insana yapılan iyiliğin saklanması çok etkilemişti beni. Hatıp Emmiyi tanımak ve yazmak istiyorum diye çok ısrarcı davrandığım için sansürlü bir anlatımla bunları öğrene bilmişim. Düşünüyorum da günümüzde böyle bir iyilik kameralarla kayıt altına alınıp, davul zurnayla yedi düvele ilan edilir mi, edilmez mi?! Riya ve gösterişten uzak, güvenilir dürüst insanları tenzih ederim ama acı gerçekleri de görüyor, yaşıyoruz... Menkıbe değil bu anlattıklarım, örnek insanlar her devirde vardır lakin sayıları artacağı yerde azalıyor maalesef...

Daha Çumra'da gençlik yıllarımızın ramazanları hakkında da yazmaya çalışacaktım ama yerim daraldı. Çocukluk anılarımızdan yakamızı kurtaramadık. Son bir ramazan hatıramı da bu yazının içeriğine anlam kalacağını düşünerek eklemeden bitiremedim. Bu defa Konya'dan, on sene öteden gelen drama gibi bir sahneyi paylaşayım sizinle... Sabri benim alt kat komşum, Çumra Gökhüyükli; Vatan hasretine dayanamayıp Avustralya'dan dönüp gelmiş, çok sevip saydığım bir hemşerimdi. Eşi Arife Karamanlı, Avustralya'da doğmuş bir kardeşimizdi. İki küçük çocukları vardı, pat çat Türkçe konuşan çok sevimli yavrularını kendi ülkemizde büyüsünler, kültürümüzden kopmasınlar diye dönüş yaptık diyorlardı. Karı koca ikisi de organize sanayide çalışıyorlar,

kirada oturuyorlar ve çocuklarına göz kulak olmamız için bizimle beraber sitedeki komşularımıza emanet edip gidiyorlardı. Geçim sıkıntısı yaşadıkları için bakıcıya veya yaşlarına uygun eğitim kurumuna kaydettirecek imkanları olmadığını çok geç anlayabilmiştik! Ramazan ayıydı, Sabri sahurda servise binip işe gidiyor, saat 13.30 gibi dönüyordu. Birgün iftara doğru, pide almaya diye evden çıkmıştım. Sabri balkonda dikiliyor, sıkıntılı bir hali olduğu çok belli bir vaziyette etrafı seyrediyordu. Selam verdim, yüzüne dikkatli baktığımda; kapkara geçmiş deriz ya hani, zar zor konuşabildiğini fark edip, hasta falan değildir inşallah Sabri, bu ne hal? Demiştin... "Abi öğleden beri yatıp istirahat edeyim dedim, uyumak ne mümkün, dilim damağıma yapışıyor, susuzluktan kavruluyorum. Ben dökümhanede, fırının ağzında ortalama 50 derece sıcaklıkta, ağır bir işte çalışıyorum. Bazen ısı 60 dereceye çıktığı oluyor! İftara bi kavuşsam..."

Senin tuttuğun orucun yanında bizimki sayılır mı bilemedim be Sabri gibi bir cümle kurabildim ama o an nere savrulduğumu tarif edemem. İyi para kazana biliyor musun bari diyecek oldum, acı bir gülümseme yayıldı yüzüne. "Abi gününde verseler ona da razıyım, asgari ücrete çalışıyorum. İş bulduğum daha önceki bir yerde paramı da alamadım! Çocuklarım için sabretmeye çalışıyorum ama geldiğime pişman oldum. Memleketim burası benim, çok ağrıma gidiyor düzen tutturamadık kendi vatanımızda" inanın ağlamamak için kendimi zor tuttum. Eşi Arife üniversite bitirmiş dünyanın öbür ucunda fakat doğru dürüst bir iş bulup çalışmamıştı hasretine dayanamayıp koşu koşu geldiği toprağında. Bir milim abartmadan onlardan duyduklarımı bu satırlara yazarken hâlâ o günkü gibi dağılıyorum inanın. Sonunda ne oldu bilin bakalım? Bir buçuk sene dayana bildiler, ağlaya ağlaya Avustralya'ya geri dönüp gittiler. Bu gerçek yaşam öyküsü benim içimde acı bir tortu olarak kaldı. İnşallah çok mutlulardır şimdi; en acılı ramazan hatıram olarak tozlu sayfalarda saklı kalmasını istemedim...

Hepimizi kuşatsın mübarek ayın feyiz ve bereketi. Yüce Allah hepimizi bayrama ve bu aylara huzur içinde yeniden kavuştursun...

RAMAZAN'IN TADI, BEREKETİ

ANUŞ
GÖKÇE

Türk milleti İslamiyet'i kabul ettikten sonra dinin emirlerine sınırsız sarıldı. Bunları yerine getirmek için kendi soydaşlarıyla bile savaşmaktan çekinmedi.

Dinin emirlerinden biri olan Ramazan orucu da Türk'ün ruhunda derin bir incelelik, kültüründe çeşitlilik meydana getirdi.

Ramazân ayının kültürümüzde ayrı bir yeri vardır. Halkımız bu ayı diğer aylardan üstün tuttu. Onu "On bir ayın sultanı" diyerek hayatımızın baş köşesine oturttu. Bu ayda edilen dualar, yapılan ibadetler, hayır hasenatlar diğer aylardan daha faziletli sayıldı. İlk önce dış mekanları, sonra da içini temiz tutmaya çalışarak gönlünü ve ruhunu aklamaya paklamaya gayret eder, etmeyenleri ayıplar.

Ramazân ayının gelmesiyle birlikte her evde bir temizlik başlardı. Ramazana birkaç gün kala halılar kilimler yıkanır, evler ak toprakla cilalanır, camlar silinir, taşlıklar yıkanır.

Ramazân ayı, bereket ayı. Bu ayda her şey bol bol olur. Kimi bir tas çorba gönderir, kimi yaptığı tatlıdan tattırır. Misafirilere ikram, fakir fukaraya yardım en çok bu aylarda yapılır. Yardım gizli yapılır, karşı tarafın incinmemesine dikkat edilirdi.

Ramazân orucuna akşamdan niyet edilebildiği halde Türk insanı gece erken kalkarak arınmış bir şekilde karşılamayı kendine adet edindi, sahura kalkmayı ramazan için özel saydı.

Ramazân ayı adetlerinden biri de gece halkı uyandırmak için sokaklarda ramazan davulcusu gezerdi. Önceleri ilahî söyleyerek, mâni okuyarak davulcu sokakları dolaşırdı. Son zamanlarda ramazan davulcusu başka kentlerden gelir oldu, ramazan tokmağının sesi de ahenği de bozuldu. Yüzler tanıdık değil, gözümlü ve gönlümüze aşına hiç değil.

İkindiden sonra kadınların yemek telaşı başlar. Önceleri evde ne bulunursa o pişirilirdi. İnsanlar zenginleştikçe yemeklerin çeşidi arttı, hanımların "akşama ne pişireceğim" derdi dillennmeye başladı.

İftara yakın yemeklerin kokusu burcu burcu kokmaya başlar. Televizyonda veya radyoda iftara doğru programları başlar. Kısa sohbetlerle Ramazan ve orucun faziletleri anlatılır, ilahi, tevhit ve naatlarla insanlarımızın ruhu dinlendirilir. Sahura doğru programında kısa bir sohbetten sonra hoca Kur'an tilaveti yapar, bir ay boyunca sıra ile hatim cüzlerini okumaya devam eder.

Televizyonlar ve yayın kuruluşları birbiriyle yarıştıkları için birbirine benzer programlar diğer kanallarda da arzı endam eder. Gazeteler de bol reklam almak için ilaveler çıkartılar, ekstra yayınlar yaparlar, hediyeler dağıttılar.

Ramazân'da gelenek haline gelen bir olay da mukabeledir. Mukabele, Kur'an'ın ferden ya da bir hoca eşliğinde baştan sona okunmasıdır. Hanımlar gündüz gruplar halinde ya camide ya da Kuran Kurslarında mukabeleye giderler. Erkekler de ya kendi hallerinde ya da camide hatim indirirler.

Bu kadar girizgâhtan sonra çocukluğuma geri dönüp bazı anılarımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Biz çocukların her zaman bir derdi olur. Ramazan ayında gece sahura kalkıp büyükle ekmek yemek. Yüzlerini çok az gördüğümüz anne babamızın yanında biraz daha kalmak, ortak zevkleri paylaşmak.

Büyüklerimize yalvarırdık, "Anne ne olur bizi de oruca kaldırın." diye. Anne baba bizlere dayanamaz uykusunu alsın diye ses etmezlerdi. Bazı günler ısrarımıza kıyamaz, bizleri sahura kaldırırlardı.

Köyde iken (Fariske/ Göktepe) annem gece 03.00 sularında kalkar, hamur yoğurur, "şebit" dediğimiz yufkadan küçük kalınlığı biraz fazla olan bir ekmek yapardı. Bazen unu mısır unu ile karıştırır, pişmiş sütün kaymağından elde ettiğimiz tuzlu yağı ekmeğimize sürerdik. (Çumra'da bu ekmeğe "bezdirme" diyorlar.) Bazen de sıcak çorba içerdik,

kara çayı pek bilmezdik. Ya da annemler yapıyordu, ben hatırlayamıyorum.

1974'te Konya'ya taşındık. Oturduğumuz mahallede Çukurçimenli komşularımız, bizden daha önce gelip yerleşmiş köylülerimiz, hısım akrabalarımız da vardı. Zamanla aramızda örf, adet ve gelenek etkileşimi oldu. Bizler de yeni yeni şeyler öğrendik. Kara çayla tanıştık, erişte pilavını sevmeye başladık. Fırın ekmeği yavaş yavaş hanemize girmeye çalışsa da yufka ekmeğin saltanatı hâlâ devam ediyordu. Hafta sonları bizim ekmek yapma ve çamaşır günü idi. Cumartesi bahçedeki mutfakta yapma (kurutulmuş inek tersi) ve bahçeden toplayıp kuruttuğumuz sebze ve bitki köklerinden ateş yakar, üzerine çamaşır kazanını bindirir ve su ısıtırdık. Okula gittiğimiz için önlük ve pantolonlarımızı yıkar, asardık. Ertesi gün de annemiz bir leğen hamur yoğurur, ikindiye kadar ekmek ederdik. Bazen komşu kadınları da yardıma çağırduğumuz olurdu. Bizler ekmek yapmaya "eylemek" deriz. Diğer yörelerde ne dener bilmiyorum.

Gece yemeklerimizde yani sahurda tok tutsun diye sıcak ekmeğin yerini çarşı ekmeği (fırın), makarna, çorba, keş, zeytin aldı. Keş, yoğurdu tulukta yaydıktan sonra yağı alınan ayranın kazanda kaynatılarak elde edilen bir peynirdi. Kesilen ayran, bir torbaya dökülür, süzülükten sonra ya iyice ufalanır ya da topak topak yapılarak öylece kurutulurdu. Kışın kullanacağımız keşi yazdan kurutturduk. Domates kurusu kaynatarak keşe katık yapardık. Genelde sebzeleri kurutturduk. Çarşı ekmeği bizim için lükstü. İftar vaktini beklerken sıcacık, mis gibi kokan ekmek bizleri erkenden acıktırır, topun atılmasını ipe çekerdik. Eskiden iftar vakti Alaeddin Tepesinden top atılır, herkes orucunu buna göre açardı. Hoca da ezanı okur, orucunu açan cemaate namazı kıldırırdı.

Babam çoğu vakit namaz kılmadan sofraya oturmazdı. Bizlerde orucumuzu açar, o gelene kadar namazlarımızı kılardık. Bu âdetimiz ben 1987'de çalışma hayatına başlayınca kadar devam etti. Ben gittikten sonra da aynen devam edildi. Babam rahmetli sağ iken namaz kılmadan iftar sofrasına oturmazdı. (Mekâni cennet olsun)

Sevgili okurlarım, bu gün sizlere bende çok etki bırakan iki oruç hatıramı nakledeceğim.

Oruç üzerime farz olup olmadığını bilmiyorum, ortaokula başlayıp başlamadığımı da hatırlamıyorum. Oruç ayının yazın en sıcak aylarına denk geldiği bir gün ortalık yanıp kavruluyor. Ağzımız oruçlu, tarlamızda orakla ekin biçiyoruz. Sapın tozu boğazımızı yaktı. Elimi yüzümü yıkırım bir türlü serinleyemem. Sonunda gargara yapmaya karar verdim. Abdest alır gibi ağzıma su alıp gargara yaparken boğazıma su kaçırdım. O gün duyduğum üzüntüyü hayatım boyunca unutamadım.

Yine günlerden sıcak bir gün. Gece sahurda kalkıp ailemle birlikte yemek yedim. Yaz günü hava geç kararıyor doğal olarak. Evin yanına hayvanlarımız için bir ahır yaptırmıştık. Üç bölmeli bir ahır. Bir bölümünde inekler, bir bölümünde irili ufaklı erkek danalar barınıyor. Üçüncü bölümü ise samanlık olarak kullanmaya başlayacaktık. Tabanını daha yeni sıvamıştık. İki üç gün falan olmuştu. Benim vücudum o kadar yanmıştı ki bir türlü soğuyamadım. Samanlığın tabanını ıslatıp ıslatıp üzerine yattım. O gün de akşamı zor etmiştim.

O gün bu gündür sıcaklığı sevmem. Hep gölge ararım. Tarlanın bir başından bir başına geçsem başıma güneş geçer, ateşler içinde yatarım. Baş ağrısından hiç kurtulamazdım. İstanbul gibi bir yerde 22 yıl yaşayınca Konya'nın gölgesini arar oldum. İstanbul'da aşırı terlediğimden çok su kaybım oluyordu. Ne kadar su içsem içeyim sarf ettiğim suyu karşılamıyordum. Dolayısıyla baş ağrısından mustarıptım. Sabah bir ağrı kesici akşam bir ağrı kesici ile ancak orucumu tutabiliyordum. Sere serpe yatıyor, evimin yemeklerini bile zor hazırlıyordum. Böyle 22 senem dışarıda geçti.

2008 Haziranında Konya'ya taşındık. Ayşe kızım ortaokula yeni başlayacağı için en başarılı okulu araştırıp kiraya çıktık. Havzan'da Vali Necati Çetinkaya okuluna çocukları kaydettirdikten sonra Ramazan orucunu köyde tuttuk. Ömrümde ilk defa o sene rahat bir oruç tuttum. 15 senedir de bir sıkıntım yok. İlk günler biraz sarsılıyorum, ondan sonra rahatlıyorum

Şimdi Havzan'daki evimde Ramazan orucuna merhaba dedim. Şükür hiçbir rahatsızlığım yok. Günlerim rahat geçiyor. İnşallah bundan sonra da rahat geçirim.

Hayırlı ramazanlar... Sağlıkla kalın....

TÜRKÇENİN ALPERENLERİNE SELAM

**ANUŞ
GÖKÇE**

Türk milletindeniz ana dilimiz
Türkçe dirliğimiz verelim selam
Sert eser poyrazı yakar yelimiz
Dostlar, bilenlere verelim selam

Türk demek tarihin zafer utkudur
Varlığı cihanda ölmez tutkudur
Konuştuğu dili Adem nutfudur
Sözün tutanlara verelim selam

Ademden beri gelir salımız
Nuh'a ayan oldu bizim halımız
Yafes'in oğludur çıkış yolumuz
Yazıp çizenlere verelim selam.

Tomris Han, Mete Han, Bilge Kağan
Şeref sayfasına yeniden doğan
Tonyukuk, Kültiğin düşmanı boğan
Yolluğ Tigin'lere verelim selam

Yesi'de der Hoca Ahmet sendenim
İslam tercihimdir, Türkdük bedenim
Soyuma dinime hizmet edenim
Hikmet bulanlara verelim selam

Kaşgar'da bir asil budun geziyor
Türlü çiçeklerden nağme düzüyor
Mahmut, Türk dilini öğren yazıyor
Kulak verenlere verelim selam

Balasagun'da bir bilge çıkıyor
Duru Türkçe ile şiir yazıyor
İnge ile konuşup oyun kuruyor
Yusuf Hacıplere verelim selam

Hacı Bektaş, Aşık Paşa, görür edeni
Post yerine Tapduk'a serer bedeni
Eğri sevmez doğru seçer odunu
Aşık Yunuslara verelim selam.

Herat'ta bir âlim, sultan yoldaşı
Türkçe ile Farişi verir savaşı
Galip gelen dilim çekiyor başı
Ali Şir Nevaiye verelim selam

Erzurumlu Emrah Abdal Pir Sultan
Türküleri besler, can verir canan
Bir olduk düşmana vermedik aman
Gaspırahılara verelim selam.

Namık Kemal ses verir seneler önce
Ömer Seyfettin'le dirilir Türkçe
Ziya Gökalp Mehmet Emin yazıyor hece
Kural koyanlara verelim selam

Nice cengaverler geçti tarih önünden
Atatürk'ün çizdiği yazı dilinden
Dilciler gelmişti ilim ehlerinden
Hizmet edenlere verelim selam

Anuş der ki Türk'ün adı silinmez
Mehmet Bey bilinir, Siyavuş bilinmez
Kısır bir dil ile icat bulunmaz
Tüm Alperenlere verelim selam
31 Ocak 2024 Havzan-Konya